

FRANZISKA BOLZ

ART DÉCO

LALIQUE

Comet car mascot

Lalique, automobilový symbol *Kometa*

Kométa, ozdoba na chladič automobilu

Kometa, ozdoba na maskę samochodu

Cometă, mascota de automobil

Σήμα μάρκας αυτοκινήτου Κομήτης

c. 1925, Clear and frosted glass, chromed brass/čiré a mléčné sklo, chromovaná mosaz/
číre a matované sklo, pochránovaná mosadz/przejrzyste i mrożone szkło, chromowany
mosiądz/Sticla transparentă și mată, alumă cromată/Διάφανο και
αμμοβολισμένο γυαλί, επιχρωμωμένος χαλκός/, 19 cm

KÖNEMANN

© 2016 koenemann.com GmbH

www.koenemann.com

© 2017 Vydavatelství SLOVART, Praha

© 2017 Vydavateľstvo SLOVART, Bratislava

© 2017 451F sp. z o.o., Polska

© 2017 Prior Media Group, Bucureşti

© 2017 Retail World (Public), Greece and Cyprus

Concept, Project Management: koenemann.com GmbH

Text: Franziska Bolz

Editing: Uta Hasekamp

Translations: David Nash (English), Jana Hlávková (Czech),
Zuzana Jánska (Slovak), Agnieszka Gadzała (Polish),
Ioana Hariton (Romanian), Sophia Giannoulaki (Greek)

Art Direction: Oliver Hessmann

Layout: Oliver Hessmann

Picture credits: Bridgeman Images

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced,
photocopied or duplicated in any form without the prior written
permission of the publisher.

ISBN: 978-3-7419-1958-9

Typesetting ITEM, s. r. o., Bratislava

Printed in China

Contents Obsah Obsah Spis treści Cuprins Περιεχόμενα

6 New art for modern times Nové umění pro moderní dobu Nové umenie modernej epochy Nowa sztuka na nowoczesne czasy O artă nouă pentru timpuri moderne Μια νέα τέχνη για μια σύγχρονη εποχή	20 Jewelry Šperky Šperk Bižuteria Bijuterii Κόσμημα	108 Sculpture Sochařství Socha Rzeźba Sculptură Γλυπτική	204 Furniture Nábytek Nábytok Meble Mobilă Έπιπλα
	40 Graphic art Grafika Grafika Grafika Artă grafică Γραφιστικές τέχνες	128 Furnishings Bytové vybavení Vybavenie domácnosti Wyposażenie wnętrz Decoratiuni Στοιχεία διακόσμησης	252 Architecture Architektura Architektúra Architektura Arhitectură Αρχιτεκτονική
30 Women in Art Deco Ženy v art deco Ženy v art déco Kobieta według art déco Femeia în Art déco Η γυναίκα στην Αρ Ντεκό		188 Art Deco on the world's oceans Art deco na vodách oceánů Art déco na svetových oceánoch Art déco na oceanach świata Art deco pe măriile lumii Η Αρ Ντεκό στους ωκεανούς του κόσμου	264 Art Deco in America Art deco v Americe Art déco v Amerike Art déco w Ameryce Art deco în America Η Αρ Ντεκό στην Αμερική
86 Geometry as a motif in Art Deco Geometrie jako motiv art deca Geometria ako motív v art déco Geometria jako motyw art déco Geometria ca motiv Art déco Η Γεωμετρία ως μοτίβο της Αρ Ντεκό		196 World Expositions Svetové výstavy Svetové výstavy Wystawy światowe Expoziții internaționale Διεθνείς εκθέσεις	270 Transportation Doprava Doprava Transport Mijloace de transport Μέσα μεταφοράς
96 The modern woman as a commercial motif Moderní žena jako komerční námět Moderná žena ako komerčný motív Nowoczesna kobieta jako motyw reklamy Femeia modernă ca motiv publicitar Η σύγχρονη γυναίκα σαν στόχος της διαφήμισης			

New art for modern times

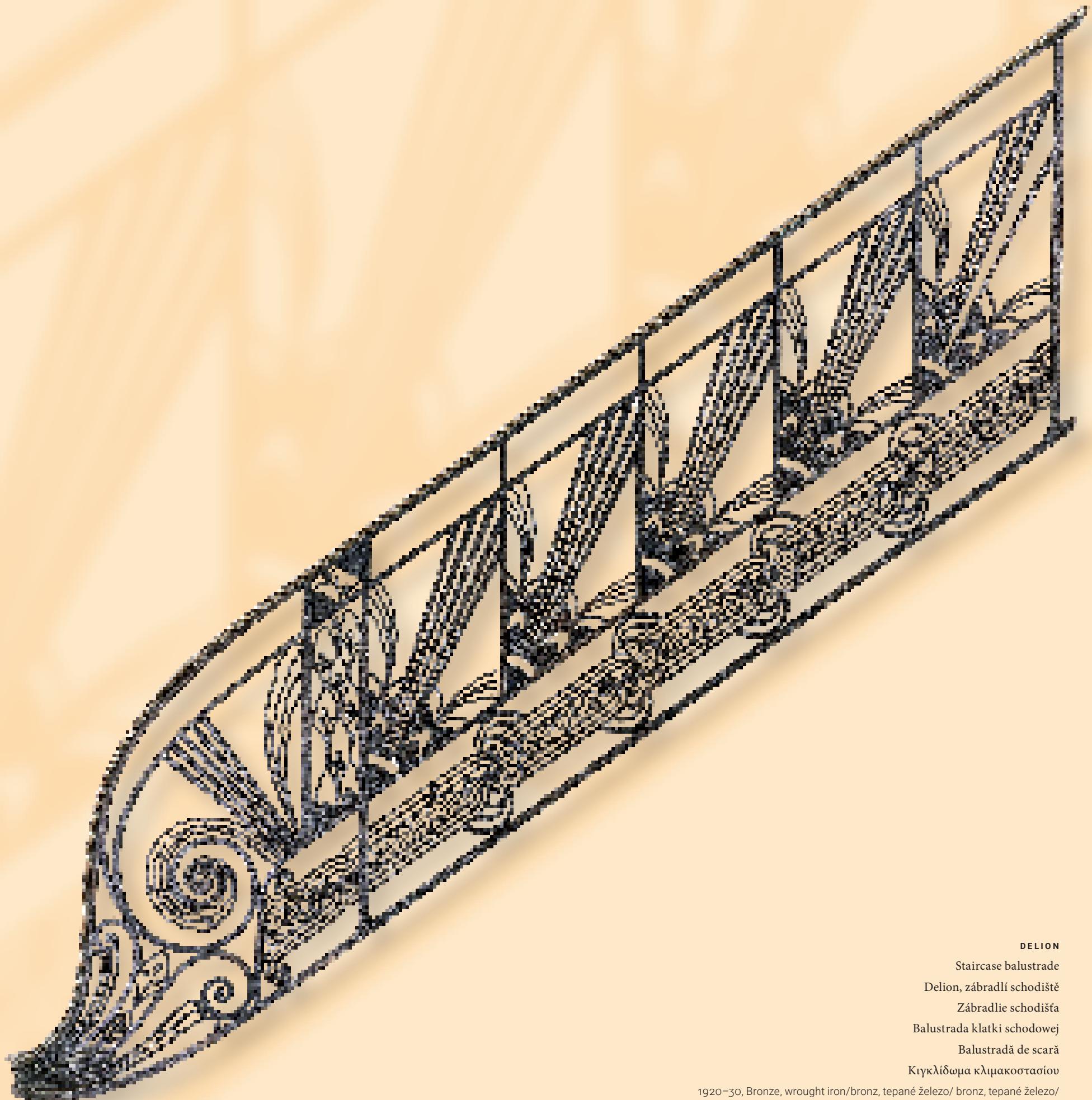
Nové umění pro moderní dobu

Nové umenie modernej epochy

Nowa sztuka na nowoczesne czasy

O artă nouă pentru timpuri moderne

Μια νέα τέχνη για μια σύγχρονη εποχή

DELION

Staircase balustrade

Delion, zábradlí schodiště

Zábradlie schodišťa

Balustrada klatki schodowej

Balustradă de scară

Κιγκλίδωμα κλιμακοστασίου

1920–30, Bronze, wrought iron/bronze, tepané železo/ bronz, tepané železo/ brąz, kute żelazo/bronze, fier forjat/Μπρούντζος, φερ φορζέ/, 69 × 305 cm

George Barbier (1882–1932)

Incantation, pianist and woman dressed in evening gowns (Illustration from *Falbalas et Fanfreluches*)

Zaříkávání, klavíristka a žena ve večerních róbách (ilustrace z *Falbalas et Fanfreluches*)

Zaklínanie, klaviristka a žena vo večerných róbach
(ilustrácia z módneho almanachu *Falbalas et Fanfreluches*)

Inkantacja, pianistka i kobieta w strojach wieczorowych
(ilustracja z magazynu mody *Falbalas et Fanfreluches*)

„Incantație“, pianista și femeia în rochie de seară (ilustrație pentru Almanahul de modă „Falbalas et Fanfreluches“)

Μαγικό άσμα, πιανίστα και γυναίκα με βραδινές τοναλέτες
(από το περιοδικό μόδας *Falbalas et Fanfreluches*)

1922

New art for modern times

Art Deco, French for “decorative art”, was the most important form of artistic expression between the First and Second World Wars. In 1925, the International Exhibition of Modern Decorative and Industrial Arts took place in the heart of Paris. In the catalog of the show, it was aptly remarked that one could not subsume what was exhibited under one concept. In the following years, the architecture and the design of the inter-war period was characterized by such diverse terms as Streamline Moderne, modern style, modern art, jazz modernism or even ‘zigzag art nouveau’. The term *Art Deco* emerged only in 1966 during a show at the Musée des Arts Décoratifs (Museum of Decorative Arts) in Paris and became widely used following the publication of art historian Bevis Hillier's *Art Deco of the 20s and 30s* (1968), and an exhibition curated by Hillier at the Minneapolis Institute of Arts in 1971. During the 1920s and 1930s, the various styles of contemporary design and art might not necessarily

Nové umění pro moderní dobu

Art deco (z francouzštiny „dekorativní umění“) bylo v době mezi dvěma světovými válkami nejdůležitějším uměleckým stylem. V roce 1925 se v centru Paříže konala Mezinárodní výstava moderní uměleckoprůmyslové výroby. Ve výstavním katalogu se objevila trefná poznámka: výstavní exponáty nelze přiřadit k žádnému dosud známému stylu. V následujících letech se pro architekturu a design meziválečného období užívaly tak rozmanité názvy jako například americká aerodynamická moderna (Streamline Moderne), moderní styl, moderní umění, moderna jazzového věku, nebo dokonce „klikaté art nouveau“. Název „art deco“ se objevil až v roce 1966 na výstavě v Musée des Arts Décoratifs (Muzeum dekorativních umění) v Paříži a do širšího povědomí vešel poté, co historik umění Bevis Hillier vydal knihu *Art deco ve 20. a 30. letech* (1968) a v roce 1971 uspořádal výstavu v Uměleckém institutu v Minnesapolisu. Přestože různorodé styly designu

Nové umenie modernej epochy

Art déco, francúzsky pojed pre „dekoratívne umenie“, bolo najvýznamnejšou formou umeleckého vyjadrenia v období medzi prvou a druhou svetovou vojnou. V roku 1925 sa v srdci Paríža konala Medzinárodná výstava moderného dekoratívneho a úžitkového umenia. V katalógu výstavy bolo veľmi vhodne uvedené, že vystavované exponáty sa nedajú zhŕnúť pod jediný koncept. V nasledujúcich rokoch sa architektúra a dizajn medzivojnového obdobia označovali takými rozmanitými pojмami ako moderna (Streamline Moderne), moderný štýl, moderné umenie, jazzový modernizmus alebo dokonca „klikaté art nouveau“. Pojem *art déco* sa objavil až v roku 1966 počas výstavy v Musée des arts décoratifs (Múzeum dekoratívneho umenia) v Paríži a začal sa bežne používať po vydaní práce historika umenia Bevisa Hilliera *Art Deco of the 20s and 30s* (1968), ako aj po výstave, ktorú kurátorsky pripravil Hillier v Minneapolis Institute of Arts v roku 1971.

HOUSE OF WORTH

Sophonisba, draft for a costume in Art Deco style for Julia Bartet (from *Gazette du Bon Ton*)

Sophonisba, návrh kostýmu ve stylu art deco pro Julii Bartetovou (z módního žurnálu *Gazette du Bon Ton*)

Sophonisba, návrh kostýmu v štýle art déco pre Juliu Bartetovú (z módnego žurnálu *Gazette du Bon Ton*)

Sofonisba, projekt kostiumu w stylu art déco dla Julii Bartet (z magazynu mody *Gazette du Bon Ton*)

„*Sophonisbe*“, schiță pentru un costum în stil Art deco pentru Julia Bartet (revista de modă „Gazette du Bon Ton“)

Σοφονίσβα, σχέδιο για κοστούμι σε στυλ Αρ Ντεκό για την Julia Bartet (από το περιοδικό μόδας *Gazette du Bon Ton*)

1914

SOPHONISBE

Projet de costume de Worth pour Mme Bartet

Gazette du Bon Ton. — N° 1

Janvier 1914 — Pl. V

Nowa sztuka na nowoczesne czasy

Art déco, po francusku „sztuka dekoracyjna”, jest najważniejszą formą artystycznego wyrazu w okresie między pierwszą a drugą wojną światową. Nazwa pochodzi od wystawy rzemiosła artystycznego – w 1925 roku w samym sercu Paryża odbyła się Międzynarodowa Wystawa Sztuki Dekoracyjnej i Wzornictwa (Exposition internationale des Arts décoratifs et industriels modernes). W katalogu wystawy trafnie zauważono, że prezentowanych przedmiotów nie można jeszcze objąć wspólnym terminem. W następnych latach również określano architekturę i wzornictwo okresu międzywojennego tak różnymi terminami, jak *streamline-moderne*, *modern style* albo *art moderne* czy *jazz moderne*. Termin „art déco” pojawił się dopiero w 1966 roku na paryskiej wystawie w Musée des Arts Décoratifs. Powszechnie zaczęto go stosować po publikacji historyka sztuki Bevisa Hilliera *Art Deco of the 20s and 30s* (1968) i po wystawie w Minneapolis Institute of Arts (1971), gdzie Hillier był

O artă nouă pentru timpuri moderne

Art déco, abreviere din limba franceză pentru “arte décorative”, este cea mai importantă formă de expresie artistică din perioada interbelică. Numele i-a fost dat ulterior și face referire la o expoziție de artă decorativă - Exposition internationale des arts décoratifs et industriels modernes - ce a avut loc în centrul Parisului, în anul 1925. Din catalogul evenimentului se putea deduce faptul că operele expuse nu se adunau încă sub un termen comun. Chiar și în anii următori, între cele două războaie, arhitectura și design-ul se defineau prin concepte diverse precum Mișcarea modernă, Stilul modern, Arta modernă, Jazz modern sau chiar Art nouveau în zig zag. Termenul *Art Déco* apare abia în anul 1966 în timpul unei expoziții la Musée des Arts Décoratifs din Paris. După publicația *Art deco of the 20s and 30s* (1968) a istoricului de artă Bevis Hillier și expoziția organizată de acesta la Minneapolis Institute of Arts în 1971, apelativul s-a răspândit în

Μια νέα τέχνη για μια σύγχρονη εποχή

Ο όρος Αρ Ντεκό είναι η συντομογραφία του γαλλικού “arts décoratifs”, δηλαδή «διακοσμητικές τέχνες» και αποτελεί τη σημαντικότερη καλλιτεχνική έκφραση, μεταξύ του Πρώτου και του Δεύτερου Παγκοσμίου Πολέμου. Το 1925, έλαβε χώρα στην καρδιά του Παρισιού η Διεθνής Έκθεση της Σύγχρονης Διακοσμητικής και Βιομηχανικής Τέχνης. Στον κατάλογο της Έκθεσης υπήρχε η σημείωση, ότι όλα τα έργα που παρουσιάζονταν, δεν μπορούσαν να χαρακτηριστούν με τον ίδιο όρο. Ακόμη και κατά την περίοδο των επομένων ετών, η αρχιτεκτονική και το ντιζάιν της μεταπολεμικής περιόδου χαρακτηρίζονταν με διαφορετικούς όρους, από Μοντέρνο Στυλ, Μοντέρνο Κίνημα, Σύγχρονη Τέχνη, Μοντέρνα Τζαζ, έως και «Αρ Νουβό ζιγκ ζαγκ». Ο όρος «Αρ Ντεκό» παρουσιάστηκε μόλις το 1966, με την ευκαιρία μιας έκθεσης στο Μουσείο Διακοσμητικών Τεχνών στο Παρίσι. Γενικότερα, ο όρος αυτός ξεκίνησε να χρησιμοποιείται περισσότερο, μετά την έκδοση ενός βιβλίου του ιστορικού τέχνης Μπέβις Χίλιερ), η Αρ Ντεκό της δεκαετίας του '20 και του '30 (1968), καθώς

Statuette of a "Moor" with fruit basket
Soška „Maura“ s košíkem ovoce
Soška „Maura“ s košikom ovocia
Statuetka „Maura“ z koszem owoców
Statueta unui „Maur“ cu coș de fructe
Μικρό άγαλμα Μαυρίτανού με ένα καλάθι φρούτων
1925–30, Glass/sklo/szkło/sticla/Γυαλί

have been categorized into one style, but with hindsight some common tendencies and ideas may be seen.

Art Deco is primarily dated to the years between the two world wars (1918–1939), but its essential elements, however, have not lost popularity since this time. The cradle of Art Deco is Vienna, with Paris as its center. In many countries across the world, such as in South Africa, India, Japan, China, Australia and New Zealand, artists and artisans, along with a mostly urban and progressive public, were enthusiastic about the ideas of Art Deco, and it was particularly appreciated in America.

The political events and technical developments of the nineteenth and twentieth centuries had led to ever increasing changes in life, and even the First World War and the global economic crisis of 1929 did not dent the belief in ever changing progress. In the 1920s and 1930s many innovative approaches were tried, until

a umění se ve 20. a 30. letech 19. století nepovažovaly za jednotný směr, z dnešní perspektivy můžeme vysledovat jejich společné tendenze a myšlenky.

I když se art deco datuje především do období mezi dvěma světovými válkami (1918–1939), jeho základní prvky se těší velké oblibě dodnes. Kolébkou art deco je Vídeň a centrem Paříž, ale okouzlilo umělce, řemeslníky i moderní městské obyvatelstvo v mnoha zemích, například v Jižní Africe, Indii, Japonsku, Číně, Austrálii či na Novém Zélandu. Obzvláštní oblibu si získalo v Americe. Přelom 19. a 20. století s sebou přinesl mnohé bouřlivé politické události, a zároveň řadu technických vymožeností. Životní styl se rychle měnil, a dokonce ani první světová válka a ekonomická krize roku 1929 neotráslly vírou v pokrok. Tyto modernizační trendy pokračovaly i ve 30. letech, poté ale do rychle se rozvíjejícího světa umění a designu krutě zasáhl národní socialismus a fašismus. Strasti válečného

V priebehu dvadsiatych a tridsiatych rokov 20. storočia nemuseli byť rôzne štýly dobového dizajnu a umenia nevyhnutne kategorizované do jediného štýlu, ale s odstupom je možné vidieť určité spoločné tendencie a idey.

Art déco sa primárne datuje do rokov medzi dvoma svetovými vojnama (1918 – 1939), ale jeho základné prvky odvtedy nestratili na popularite. Kolískou art déco je Viedeň a centrom Paríž. V mnohých krajinách po celom svete, ako je Južná Afrika, India, Japonsko, Čína, Austrália a Nový Zéland, boli umelci a remeselníci spolu s väčšinou mestskej a pokrokovej verejnosti nadšení z myšlienok art déco. Mimoriadnu popularitu si získalo taktiež v Amerike.

Politické udalosti a technický rozvoj 19. a 20. storočia viedli k prevratným zmenám v živote a ani prvá svetová vojna, ani svetová ekonomická kríza v roku 1929 nenahľadali vieri v neustály pokrok. V dvadsiatych a tridsiatych rokoch 20. storočia sa skúšalo mnoho

ROBJ PARIS

Statuettes depicting jazz musicians
Sošky jazzových hudebníků
Sošky jazzových muzikantov
Statuetki muzyków jazzowych
Statuete reprezentând cântăreți de jazz
Αγαλματάκια με μορφή μουσικών τζαζ
c. 1930, Ceramic/keramika/keramika/ceramică/Κεραμικά

kuratorem. W latach dwudziestych i trzydziestych XX wieku prawdopodobnie trudno było jeszcze uchwycić wspólne cechy różnych ówczesnych stylów wzornictwa i sztuki, ale wystawa retrospektwna odsłoniła pewne wspólne tendencje i idee.

Art déco datuje się przede wszystkim na lata między dwiema wojnami światowymi (1918–1939), jednakże i potem, jak się o tym przekonamy, jego elementy będą bardzo popularne. Za kolebkę art déco uważa się Wiedeń, natomiast za jego centrum – Paryż. W wielu krajach świata artyści, rzemieślnicy i publiczność – zwłaszcza ta bardziej postępową i miejską – entuzjastycznie podchwytywali idee art déco. Tak było w Afryce Południowej, w Indiach, Japonii, Chinach, Australii czy Nowej Zelandii. Szczególną estymą styl art déco cieszył się w Ameryce.

W XX wieku pod wpływem wydarzeń politycznych i rozwoju technicznego coraz bardziej zmieniało się życie ludzi. Jednakże ani pierwsza wojna światowa,

mod general. În timpul anilor 20/30 nu se găsea încă o legătură evidentă între diferitele stiluri ale designului contemporan și artă dar privind retrospectiv se pot detecta tendințe și idei comune.

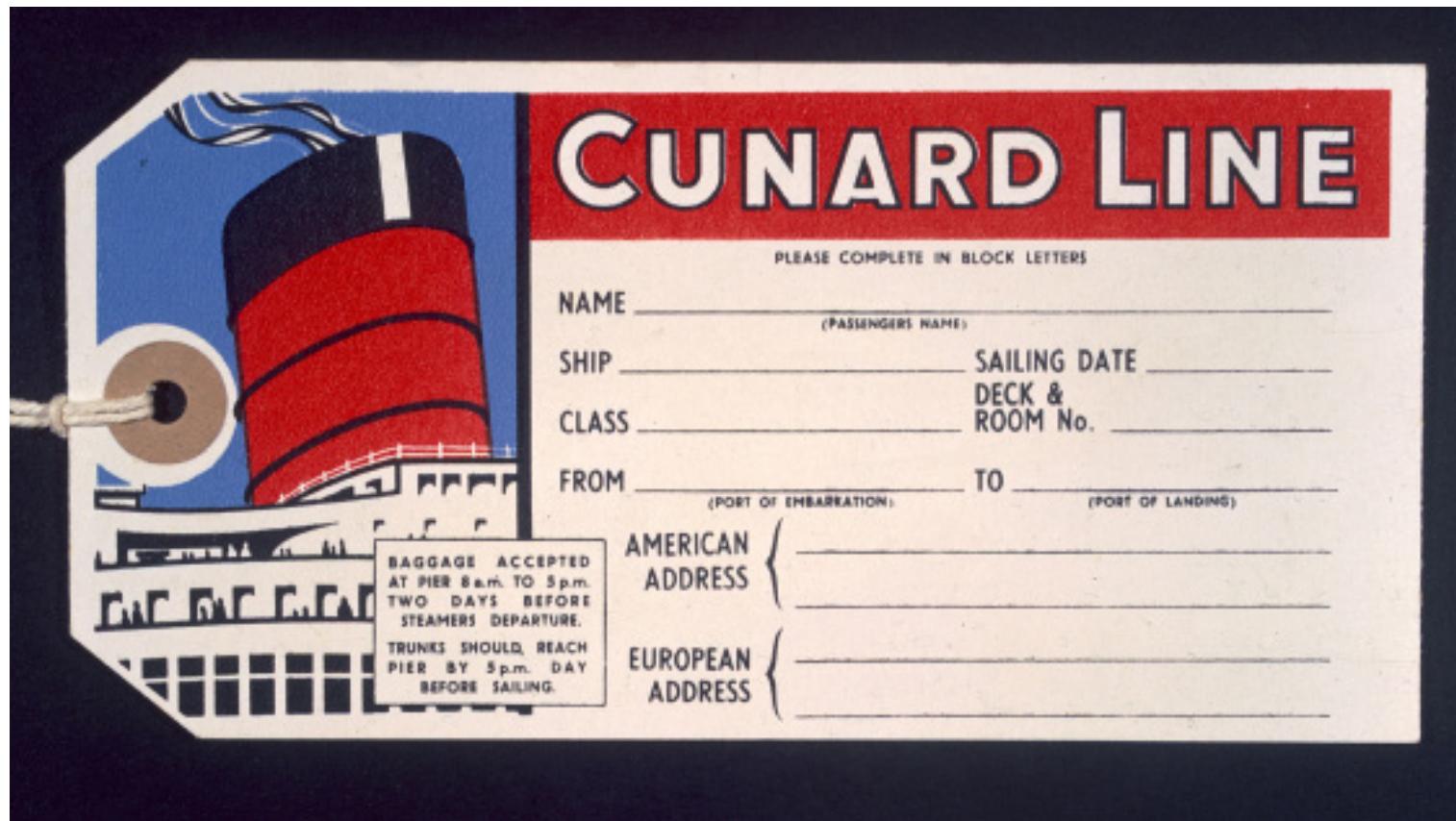
Art deco acoperă în principal perioada interbelică (1918-1939); elementele esențiale nu au pierdut însă din popularitate nici mai târziu. Leagănul acestui moment este Viena iar central la Paris. Artiști, artizani și chiar publicul larg (în special cel urban și progresist) din numeroase țări precum Africa de Sud, India, China, Japonia, Australia și Noua Zeelandă, se entuziasmau de ideile Art deco. Stilul a fost deosebit de apreciat însă în America.

În urma evenimentelor politice și a evoluției tehnologice din secolele XIX și XX, viața se transformă din ce în ce mai mult. Primul război mondial și criza economică (începând cu 1929) nu au slabit încrederea în progres. În anii 20/30

και από μια έκθεση στο Ινστιτούτο Τεχνών στη Μινεάπολη, την οποία είχε επιμεληθεί ο ίδιος. Κατά τις δεκαετίες 1920 και 1930, τα διαφορετικά στυλ του σύγχρονου ντιζάιν και της τέχνης δεν ανήκαν στην ίδια κατηγορία. Μόνο εκ των υστέρων διαπιστώθηκαν κάποιες κοινές τάσεις και ιδέες.

Η περίοδος Αρ Ντεκό αναφέρεται κυρίως στα χρόνια μεταξύ των δύο Παγκοσμίων Πολέμων (1918-1939), αν και τα βασικά της στοιχεία παρέμειναν δημοφιλή και στη συνέχεια. Η κοιτίδα της Αρ Ντεκό είναι η Βιέννη, με κέντρο της όμως το Παρίσι. Σε πολλές χώρες του κόσμου, όπως στη Νότιο Αφρική, στην Ινδία, στην Ιαπωνία, στην Κίνα, στην Αυστραλία και τη Νέα Ζηλανδία, οι καλλιτέχνες και οι τεχνίτες, μαζί με ένα κυρίως αστικό και προοδευτικό κοινό, είχαν ενθουσιαστεί με τις ιδέες της Αρ Ντεκό. Αυτό το στυλ βρήκε ιδιαίτερα μεγάλη ανταπόκριση στην Αμερική.

Τα πολιτικά γεγονότα και οι τεχνολογικές εξελίξεις του 19^{ου} και 20^{ου} αιώνα, είχαν οδηγήσει σε τεράστιες και συνεχώς εξελισσόμενες αλλαγές στη ζωή. Ακόμη και ο Πρώτος Παγκόσμιος Πόλεμος και η διεθνής οικονομική

Luggage ticket for
the Cunard Line

Visačka na zavazadla
Cunard Line

Batožinový lístok na
parník Cunard Line

Kwit bagażowy
„Cunard Line“

Etichetă pentru bagaje
de la „Cunard Line“

Ετικέτα αποσκευής
για την Cunard Line

Litho/litografie/
litografia/litografia/
litografie/Λιθογραφία

the National Socialists and Fascists made life difficult, or even impossible, for many modern artists. The difficulties of the war and post-war period, which were to end in the total catastrophe of fascism, also opened up undreamt-of freedoms. Machines now took over more and more work: handcrafted articles disappeared and factories appeared. Machines were now used in areas where previously manual work had dominated, such as furniture construction. The automobile became extremely popular. Communications media such as the telephone and radio were accessible to broad sections of society. The sound film, or "talkie", also appeared and Hollywood reached its undisputed position of supremacy during this time. The developments from this time will accompany us in both private and public spheres for a long time.

One can recognize in Art Deco languages from other styles of the visual arts: the geometry of Cubism, the strong colors of Fauvism and the technical forms of Constructivism and Futurism. Art Deco's

a poválečného obdobia zároveň otevřely cestu svobodě, o jaké se nikomu nesnilo. Stále větší část práce přebíraly stroje: postupně mizelo ručně vyráběné zboží a rostly továrny. Stroje se nyní využívaly i v oblastech, kde dosud převládala ruční práce, například ve výrobě nábytku. Velmi oblíbené byly automobily. Komunikační média, třeba telefony nebo rádio, se stala dostupná širokým vrstvám společnosti. Objevil se také první ozvučený film a Hollywood si v té době získal nesporné vůdčí postavení. Vynálezy z této doby nás budou ještě dlohu provázet v osobním i veřejném životě.

Vizuální prostředky art deco se dají vysledovat i v jiných výtvarných stylech, v geometrii kubismu, v sytých barvách fauvismu i v technických tvarech konstruktivismu či futurismu. Mezi umělecké předchůdce art deco patří ve střední Evropě secese, v Anglii hnutí Arts and Crafts a v Nizozemsku De Stijl. V art decu se prolíná mnoho odvětví a často vzniká určitá forma *Gesamtkunstwerk*.

inovatívnych prístupov, až kým národní socialisti a fašisti často veľmi kruto nezasiahli do životov mnohých moderných umelcov. Strasti 1. svetovej vojny vystriedali fažkosti povojunového obdobia. To však zároveň prinieslo dosiaľ nevídanú slobodu. Stroje preberali čoraz viac a viac práce: ručne vyrábané predmety mizli a otvárali sa fabriky. V oblastiach, kde predtým dominovala manuálna práca, ako napríklad výroba nábytku, sa začali presadzovať stroje. Automobily sa stali mimoriadne populárnymi. Komunikačné médiá ako telefón a rozhlas boli prístupné širším vrstvám verejnosti. Objavil sa aj zvukový film a Hollywood v tom čase zaujal v oblasti kinematografie popredné miesto. Vývoj tejto epochy na dlhý čas ovplyvnil súkromnú aj verejnú sféru.

Vyjadrovacie prostriedky art déco možno nájsť aj v iných štýloch vizuálneho umenia: geometria kubizmu, výrazné farby fauvizmu a technické formy konstruktivizmu a futurizmu. Medzi umeleckých

Serge Gladky (1880–1930)
 Abstract design from *Nouvelles compositions décoratives*
 Abstraktní návrh z *Nouvelles compositions décoratives*
 Abstraktný dizajn z *Nouvelles compositions décoratives*
 Abstrakcyjny wzór z *Nouvelles compositions décoratives*
 Desen abstract pentru „Nouvelles compositions décoratives“
 Αφηρημένο σκίτσο από το *Nouvelles compositions décoratives*
 c. 1928, Color litho/barevná litografie/farebná litografia/litografia
 barwna/litografie în culori/Έγχρωμη λιθογραφία

ani lata wielkiego kryzysu (od 1929) nie zahamowały wiary w postęp, niezależnie od tego, jaki miałyby mieć charakter. W latach dwudziestych i trzydziestych, zanim narodowi socjalisci i faszyści utrudnili albo uniemożliwili życie wielu nowoczesnym twórcom, był jeszcze czas na wypróbowanie i sprawdzenie wielu nowych pomysłów artystycznych. Trudności czasów pierwszej wojny i lat tuż po niej, prowadzące nieuchronnie ku totalnej katastrofie, do jakiej zmierzał faszyzm, stworzyły również nieoczekiwane możliwości i obszary do zagospodarowania. Coraz więcej pracy człowieka przejmowały maszyny – zanikały manufaktury, a w ich miejsce powstawały fabryki. W dziedzinach takich jak meblarstwo, gdzie dotychczas królowała twórczość ręczna, zaczęto stosować maszyny. Niezwykłą popularność zdobył samochód. Szerokie kręgi ludności zyskały dostęp do takich środków komunikacji, jak telefon czy radio. Pojawił się również film dźwiękowy, a Hollywood zyskało dominującą pozycję. Zapoczątkowane

se experimenta mult, înainte ca naziștii și fasciștii să le îngreuneze sau chiar să le facă imposibilă viața artiștilor moderni. Dificultățile din timpul războiului și din perioada postbelică - ce aveau să ducă la catastrofa fascismului - au deschis însă incredibile spații de libertate creativă. Mașinăriile înlocuiau muncitorii: manufacturile au dispărut și au apărut fabrici. Erau utilizate acum și în domeniile în care predomina lucrul manual, de exemplu construcția mobilei. Automobilul devinea foarte popular. Mijloacele de comunicare precum telefonul și radioul erau accesibile pădurilor largi ale populației. Filmul sonor își făcea și el apariția iar Hollywood-ul își manifestă supremăția. Efervescența acelei perioade ne va acompania încă mult timp, deopotrivă în sfera privată și în cea publică.

Se poate recunoaște în Art déco limbajul altor stiluri din arta decorativă: geometria cubismului, culorile puternice ale fovismului și formele tehnice ale constructivismului și futurismului. Printre

κρίση του 1929, δεν περιόρισαν την εμπιστοσύνη του κόσμου προς την συνεχή εξέλιξη. Κατά τις δεκαετίες 1920 και 1930, μπόρεσαν να αλλάξουν και να δοκιμαστούν πολλά πράγματα, πριν δυσκολέψει τη ζωή των σύγχρονων καλλιτεχνών ο ερχομός του εθνικοσοσιαλισμού και του φασισμού. Οι δυσκολίες του πολέμου και της μεταπολεμικής περιόδου, η οποία θα τελείωνε με την απόλυτη καταστροφή του φασισμού, δημιούργησε ταυτόχρονα και αναρίθμητες ευκαιρίες δημιουργικής ελευθερίας. Το μεγαλύτερο τμήμα της εργασίας γινόταν πλέον από τις μηχανές: τα χειροποίητα προϊόντα εξαφανίζονταν, ενώ δημιουργήθηκαν τα εργοστάσια. Οι μηχανές χρησιμοποιούνταν τώρα σε εργασίες, στις οποίες προηγουμένως κυριαρχούσε η χειρωνακτική δουλειά, όπως στην κατασκευή των επίπλων. Το αυτοκίνητο έγινε εξαιρετικά δημοφιλές. Τα επικοινωνιακά μέσα, όπως το τηλέφωνο και το ραδιόφωνο έγιναν προσιτά σε μεγάλα τμήματα της κοινωνίας. Οι ομιλούσες ταινίες έκαναν την εμφάνισή τους, ενώ το Χόλιγουντ απέκτησε την αναμφισβήτητη υπεροχή του. Οι εξελίξεις αυτής της

artistic predecessors included Art Nouveau in central Europe, the British Arts and Crafts Movement, and De Stijl in the Netherlands, with the many areas of Art Deco complementing each other to form a kind of *Gesamtkunstwerk*. Wallpapers and carpets, graphics and illustrations were all given increased attention, with classical painting playing only a secondary role. It was, above all, what would today be called design, with new professions such as that of the designer emerging.

Art Deco was a worldwide phenomenon, however, aspects of the regional were also included in this, such as motifs from Native Americans or ancient Egypt. In 1922, the British archaeologist Howard Carter found the tomb of the Egyptian pharaoh Tutankhamun in the Valley of the Kings, and in 1924 the bust of Nefertiti was exhibited on the Museum Island in Berlin. These events fuelled a new fashion for ancient Egyptian motifs. In addition, the European colonies supplied numerous goods to serve a demand for exotic

Velká pozornosť se věnovala tapetám, kobercům, grafikám i ilustracím, zatímczo klasická malba hrála jen podružnou roli. Dnes bychom to všechno nazývali designem, přičemž se objevila i nová profese návrháře či designéra.

Prestože bylo art deco celosvetovým fenoménem, pracovalo také s lokálnimi inspiracemi, mimo jiné s motivy původních obyvatel Ameriky nebo starověkého Egypta. V roce 1922 objevil britský archeolog Howard Carter v Údolí králů hrobku egyptského faraona Tutanchamona a v roce 1924 byla na Muzejném ostrově v Berlíně vystavena busta Nefertiti. Tyto události vzbudily novou vášně pro egyptské motivy. Evropské kolonie navíc v této době dodávaly množství zboží, aby uspokojily poptávku po exotickém dřevu, kožešinách a slonovině. Umění domorodých kmenů se ale zjednodušovalo a abstrahovalo na geometrické tvary. Původní významy ornamentů, dekoru a etnických symbolů

predchodcov art déco patrila secesia v strednej Európe, britské hnutie Arts and Crafts a De Stijl v Holandsku, pričom mnohé oblasti art déco sa navzájom dopĺňali a tvorili určitú formu *gesamtkunstwerk* (všeumeleckého diela). Zvýšená pozornosť sa venovala tapetám a kobercom, grafike a ilustráciám, pričom klasická maľba zohrávala iba sekundárnu rolu. Išlo predovšetkým o oblasti, ktoré by sa dnes nazývali dizajnom, a začíiali sa formovať nové profesie, napríklad návrhárstvo.

Art déco bolo celosvetovým fenoménom, ale prejavovali sa v ňom aj regionálne aspekty, ako napríklad motívy domorodých Američanov alebo starověkého Egypta. V roku 1922 objavil britský archeológ Howard Carter hrobku egyptského faraóna Tutanchamona v Údolí králov a v roku 1924 bola na Múzejném ostrove v Berlíne vystavená busta Nefertiti. Tieto udalosti vyvolali novú módu starověkých egyptských motívov. Okrem toho

Ready For A Night Out

Připravená na večírek

Príprava na večierok

Gotowa do wieczornego wyjścia

Pregătită de ieșire

Ετοιμη για βραδινή έξοδο

Kasho Takabatake (1888–1966)

Nationalistic depiction of a young woman dancing
Nacionalistické zobrazení mladé ženy při tanci
Nacionalistické zobrazenie mladej tancujúcej ženy
Przedstawienie tradycyjnej, młodej tańczącej kobiety
Reprezentarea naționalistă a unei tinere dansând
Εθνικιστική αποτύπωση νεαρής χορεύτριας

wówczas procesy jeszcze długo będą nam towarzyszyły w życiu prywatnym i publicznym. W art déco można rozpoznać język innych stylów sztuk pięknych: geometrię kubizmu, intensywne kolory fowizmu i techniczne formy konstruktywizmu i futuryzmu. Do twórczych prekursorów art déco zaliczały się jednak także secesja i Art Nouveau w Europie Środkowej, brytyjski ruch Arts and Crafts oraz holenderski De Stijl – w ten sposób odpowiednio uzupełniały się liczne obszary działalności art déco, tworząc swego rodzaju syntezę sztuk. Większą uwagę poświęcano teraz tapetom i dywanom, grafice i ilustracjom. Klasyczne malarstwo miało niewielkie znaczenie; główną rolę zaczęło odgrywać to, co dzisiaj nazywamy designem (dizajnem). Wtedy też powstały nowe zawody, na przykład właśnie zawód projektanta.

Art déco jest fenomenem w skali międzynarodowej. Światowy rozgłos zyskały także niektóre elementy regionalne, takie jak motywy pochodzące od rdzennej

precursorii stilului Art deco se numără și Art Nouveau-ul din Europa centrală, mișcarea engleză Arts and Crafts, DeStijl din Olanda - la care se adaugă alte domenii de activitate ale Art deco -ului pentru a deveni un gen de artă totală. Se acordă mai multă atenție tapetelor și covoarelor, lucrărilor grafice și ilustrațiilor. Pictura clasică avea doar un rol minor, fiind mai mult ceea ce denumim astăzi *design*. Și astfel s-au născut profesioniști noi, precum cea de designer.

Art deco -ul este un fenomen mondial. Chiar și elemente regionale precum motivele originale americane sau cele egiptene au fost exportate în lumea largă. În 1922, britanicul Howard Carter a descoperit, în Valea regilor, mormântul faraonului egiptean Tutankhamon iar bustul lui Nefertiti a fost expus în 1924 pe Insula Muzeelor din Berlin. Aceste evenimente au adus Egiptul din nou la modă. În plus, coloniile europene furnizau materiale ce

περιόδου θα μας ακολουθήσουν τόσο στην ιδιωτική, όσο και τη δημόσια σφαίρα για μεγάλο διάστημα.

Η Αρ Ντεκό δανείστηκε πολλά στοιχεία και από άλλα καλλιτεχνικά ρεύματα: τη γεωμετρία του Κυβισμού, τα ζωηρά χρώματα του Φωβισμού και τις τεχνικές φόρμες του Κονστρουκτιβισμού και του Φουτουρισμού. Στους καλλιτεχνικούς προκατόχους της Αρ Ντεκό, περιλαμβάνεται η Αρ Νουβό στην κεντρική Ευρώπη, το Βρετανικό Κίνημα Τεχνών και Χειροτεχνιών και ο Νεοπλαστικισμός (De Stijl) στην Ολλανδία. Σ' αυτά προστέθηκαν και οι πολλαπλές εκφάνσεις της Αρ Ντεκό, ώστε να καταλήξουν σε ένα συνολικό είδος τέχνης, που εκπροσωπούσε όλους τους τομείς. Ταπετσαρίες και χαλιά, γραφιστικά και εικονογραφήσεις, όλοι αυτοί οι τομείς συγκέντρωσαν την προσοχή επάνω τους, με την κλασική ζωγραφική να παίζει πλέον δευτερευόντα ρόλο. Όλα αφορούσαν σε αυτό που σήμερα ονομάζουμε ντιζάιν, δημιουργώντας και νέα επαγγέλματα, όπως αυτό του σχεδιαστή.